

14. april 2025
Stavanger

Norske Billedkunstnere (NBK) er fagorganisasjonen for profesjonelle billedkunstnere i Norge. NBK har som formål å ivareta billedkunstnernes faglige, ideelle, økonomiske og sosiale rettigheter og interesser. NBK representerer over 3 100 kunstnere fra det visuelle feltet, som fordeler seg på 20 grunnorganisasjoner.

Henvendelse om veiledning og tilpasning av pengespilloven for bedriftskunstforeningers praksis

1. Innledning

Med dette brevet ønsker Norske Billedkunstnere (NBK) å følge opp vårt møte, datert 25. mars, vedrørende lovendringen i pengespilloven med tilhørende forskrift som i følge Lotteritilsynet har gjort bedriftskunstforeningers aktiviteter ulovlige. Vi henvender oss til departementet i håp om å finne en løsning som sikrer at bedriftskunstforeninger forblir en integrert del av norsk kulturliv og en betydelig støtte for landets billedkunstnere.

Dagens situasjon medfører at bedriftskunstforeninger har sett seg nødt til å stanse innkjøp av kunst og vurderer å legge ned av frykt for å operere i strid med loven.

2. En viktig insentivordning for det visuelle kunstfeltet

Bedriftskunstforeninger som tiltak fungerer som en viktig og uunnværlig insentivordning til det visuelle kunstfeltet, et felt som i dag er sterkt underfinansiert. Billedkunstnere er gruppen med lavest inntekt fra kunstnerisk arbeid, med en medianinntekt på 74 000 kroner. Også når inntektene til kunstnergruppene sees på samlet sett, ligger billedkunstnerne nederst med en medianinntekt på 309 000 kroner, jf. *Kunstnarkår*, Meld. St. 22 (2022–2023).

Norske Billedkunstnere anser bedriftskunstforeningene som en verdifull tradisjon med flere positive effekter. For det første bidrar bedriftskunstforeningenes praksis til viktig økonomisk støtte for mange billedkunstnere, særlig kunstnere som arbeider med grafikk og produserer grafiske blad. Bedriftskunstforeningene kjøper jevnlig inn kunst fra nålevende og aktive kunstnere, og sikrer spredning av de innkjøpte kunstverkene blant deres medlemmer. Alene i Rogaland finnes det 100 bedriftskunstforeninger, og vi anslår at det finnes mellom 500 og 1000 foreninger på landbasis. Foreningene har ulik størrelse og økonomi, men dersom hver forening i snitt kjøper kunst for 400 000 per år, utgjør den totale verdien av til sammenligning det mangedoblede av regjeringens nye regionale kulturfond på 75 millioner.

For det andre gjør bedriftskunstforeninger viktig formidlingsarbeid i kunstfeltet ved å bringe kunsten inn i hverdagen til et bredt publikum, ofte mennesker som kanskje ikke aktivt oppsøker

gallerier og utstillinger. Dette skaper en berikelse gjennom økt interesse for og forståelse av billedkunst i samfunnet.

At den nye pengespilloven får dramatiske og utilsiktede konsekvenser for en kunstsektor som ikke er invitert inn i høringsrunden, gir loven svak demokratisk legitimitet på dette feltet. Det er derfor rimelig å stille spørsmålsteget ved om bedriftskunstforeningenes praksis egentlig rammes av loven, ettersom foreningene ikke selger lodd, og kunstverkene som kjøpes inn, ikke loddas ut. I praksis er det rangeringen i køen for å få velge kunstverk som trekkes ut.

Det er vår oppfatning at både formålet med og risikoen forbundet med bedriftskunstforeningenes praksis, er vesentlig forskjellig fra de pengespilloven primært tar sikte på å regulere. Dette kommer også tydelig til uttrykk i Lotteri- og stiftelsestilsynet sitt skjema «Søknad om lotteri med omsetning over 200.000». Å fylle ut dette skjemaet er for en bedriftskunstforening er som å forsøke å presse en firkant gjennom en rund form. Skjemaet inviterer ikke til å beskrive aktiviteten deres.

Mens pengespill ofte kjennetegnes av høye innsatser, store pengepremier og en potensiell risiko for avhengighet, er baserer bedriftskunstforeningene seg på moderate medlemskontingenter som garanterer gevinst i form av kunstverk. Medlemsavgiften er relativt lav og varierer fra 600 til 1000 i året, og betales vanligvis inn som et fast månedlig lønnstrekk.

Bedriftskunstforeningene selger ikke lodd. Foreningene har egne styrever og vedtekter og er basert på frivillig arbeid og har ikke overskudd. De innbetalte beløpene går i sin helhet til innkjøp av kunst, eller arrangementer i regi av bedriftskunstforeningen. Kunstverkene som kjøpes inn har relativt lav verdi/pris og det er vanlig at foreningene sorterer dem som A eller B gevinst etter innkjøpspris. Eksempelvis kan A-gevinster ha en verdi på 4000–7000 kroner og B-gevinst en god del lavere innkjøpspris.

Mange bedriftskunstforeninger henger bildene på veggene i fellesareal etter hvert som de kjøpes inn, og det er vanlig å arrangere utstilling med bildene på slutten av året før årsmøtet som kan besøkes av ansatte/publikum. Medlemmene bruker utstillingen til å lage sin rangering over bildene de liker best før årsmøtet. Alle vinner. Men foreningene har et system der rangen til å velge kunstverk avgjøres ved loddtrekning. Den første som trekkes ut får velge kunstverk først. Det er vanligvis ikke kjøpt inn bilder nok til at alle kan få et bilde hvert år, men foreningene har et system som garanterer at en mottar en A-gevinst innenfor et visst tidsintervall.

Konsekvensen av situasjonen som har oppstått, er at hundrevis av bedriftskunstforeninger over hele landet har måttet stoppe sin virksomhet. Dette er ikke bare beklagelig for hundretusener av ansatte som mister denne muligheten til å engasjere seg i kunst, det er også svært dramatisk for de mange kunstnerne som mister en viktig del av inntektsgrunnlaget sitt.

3. Endringer må skje raskt

Nå kreves det rask handling fra departementet for å unngå at kunstforeninger det har tatt mange tiår å bygge opp, legges ned i rekordfart og kunstnere mister sine salgsinntekter.

Vi mener det er gode argumenter for at ikke-kommersielle bedriftskunstforeninger bør vurderes særskilt i forhold til pengespilloven. Disse foreningenes primære formål er å fremme visuell kunst,

støtte kunstnere og berike det kulturelle miljøet på arbeidsplassen. Dette er i tråd med bredere kulturpolitiske målsetninger om å gjøre kunst tilgjengelig for et mangfoldig publikum og sikre gode arbeids- og inntektsvilkår for kunstnere. Vi viser i denne sammenheng til *Rom for deltakelse - regjeringens kulturfrivillighetsstrategi (2023-2025)* der kunstklubber er fremhevet.

Enkelte av bedriftskunstforeningene har eksistert i over 70 år. Her er det ingen risiko for spilleproblemer. Å regulere denne type kulturell aktivitet på lik linje med kommersiell gambling virker derfor uforholdsmessig.

Vi vil også understreke at bedriftskunstforeningene er sårbare strukturer ettersom de er drevet på frivillig basis. Det er derfor viktig at en endring eller midlertidig løsning kommer på plass raskt.

4. Forslag til løsninger

I første omgang håper vi på en fortolkning av problemstillingen fra Kulturdepartementet samt en veiledning om hvilke konkrete endringer bedriftskunstforeningene kan gjøre i sin organisering for å sikre fortsatt drift. Dette kan for eksempel inkludere råd om:

- Hvordan foreningen, medlemskontingenten eller vedtektene kan tilpasses for å unngå definisjonen som pengespill.
- Hvordan kunstformidling og -erverv kan tilrettelegges for å gjøre utlevering av kunstverk lovlig.

Dette ønsker vi primært som en midlertidig løsning for å forhindre at bedriftskunstforeningene legger ned driften. I neste omgang antar vi at det må en forskrift/ lovendring til som gjør at foreningene kan fortsette sin aktivitet på tradisjonell måte.

Vi kan se for oss at det foreslås en spesifikk unntaksbestemmelse eller en forenklet reguleringskategori for kunstlotterier organisert av ikke-kommersielle ansatteforeninger. Dette kunne inkludere begrensninger på billettpris, premieverdi og årlig omsetning for å ytterligere skille dem fra kommersielle pengespill. Vi kan også se for oss en avklaring fra departementet om at organisasjoner som fremmer visuell kunst og støtte til kunstnere gjennom ikke-kommersielle bedriftskunstforeninger kan anses som et «ikke-forensebasert formål» i henhold til pengespilloven.

Avslutningsvis vil Norske Billedkunstnere igjen understreke viktigheten av å finne en snarlig løsning, da situasjonen oppleves som kritisk for mange av våre medlemmer som mister en vesentlig del av inntektsgrunnlaget sitt.

Med vennlig hilsen

Geir Egil Bergjord,
Styreleder i Norske Billedkunstnere